

Paulina Wolińska

Katolicki Uniwersytet Lubelski im. Jana Pawła II

Streszczenie rozprawy doktorskiej:

Preferowane wartości życiowe w świadomości więźniów. Na podstawie badań socjologicznych w Łodzi i Piotrkowie Trybunalskim

Przedmiotem dysertacji są wartości życiowe skazanych odbywających karę pozbawienia wolności w piotrkowskim areszcie i łódzkich zakładach karnych. Celem rozprawy była prezentacja specyfiki rozumienia oraz internalizacji naczelných (preferowanych) kategorii aksjologicznych (ich determinantów, etiologii, funkcji, aplikacji i konsekwencji) w świadomości osób pozbawionych wolności przebywających w jednostkach penitencjarnych w Łodzi i Piotrkowie Trybunalskim.

Dysertacja została napisana na podstawie badań jakościowych. Dla realizacji celu rozprawy posłużono się metodą wywiadu pogłębionego (w dużej części ustrukturyzowanego i ukierunkowanego). Podstawą rozprawy są badania własne autorki. Decyzja o wyborze tego rodzaju eksploracji wynika z tego, że badania w instytucjach totalnych są uwarunkowane specyfiką owych miejsc (doświadczenie izolacji społecznej, utrudniony kontakt w tym samym czasie z większą grupą skazanych, którzy dokonali zróżnicowanych przestępstw, skomplikowane formy nadzoru osadzonych itp.). Do przygotowania rozprawy doktorskiej zostały zatem wybrane badania jakościowe, ponieważ w zasygnalizowanych warunkach więziennych najlepiej nadają się one do aplikacji. A jednocześnie umożliwiają one, by w miarę adekwatnie „zrekonstruować” świat wartości interlokutorów z perspektywy ich życia „za kratami”. Są one dużo bardziej odpowiednie w tej sytuacji niż badania ilościowe.

Łącznie przeprowadzono osiemdziesiąt wywiadów, w tym trzydzieści pięć z więźniami przebywającymi w Zakładzie Karnym Nr 1, dziesięć ze skazanymi w Zakładzie Karnym Nr 2 w Łodzi oraz trzydzieści pięć z osadzonymi w Areszcie Śledczym w Piotrkowie Trybunalskim.

Badania zostały przeprowadzone w okresie od 14 października 2017 roku do 22 lutego 2018 roku. Ze względu na to, że badania te były przeprowadzone w jednostkach penitencjarnych nie można było (ze względów formalnych) zastosować rejestracji wypowiedzi więźniów poprzez nagranie ich na dyktafon. W dysertacji, jeśli chodzi o sposób analizy powyższych kategorii

aksjologicznych w odniesieniu do wspomnianej grupy interlokutorów, została przyjęta perspektywa psychospołeczna.

Prezentowana dysertacja składa się z sześciu rozdziałów. W pierwszej części zostały omówione zagadnienia teoretyczne związane z tematyką rozprawy, jak i instytucji więziennictwa. Rozdział drugi poświęcony został charakterystyce eksplorowanych jednostek penitencjarnych i metodologicznych podstaw badań. Trzeci rozdział dotyczył tego jak więźniowie rozumieją przestępczość oraz jaka jest geneza czy motywy popełniania czynów zabronionych przez prawo. W czwartej części zaprezentowane zostały kwestie związane z wartościami osobowymi (codziennymi i ostatecznymi) więźniów. W rozdziale piątym ukazano znaczenie wartości afiliacyjno-prospołecznych w opinii rozmówców. W ostatnim rozdziale przedstawiono uwarunkowania naczelných (preferowanych) wartości egzystencjalnych interlokutorów.

Słowa kluczowe: wartości, wartości życiowe, więźniowie, zakład karny, areszt śledczy